

Borging klimaatadaptatiedoelen

1 december 2023

Simon Troost

VALLEI & VELUWE
Klimaatbestendig

Regionaal delen. Lokaal doen!

Als je de doelen voor klimaatadaptatie hebt bepaald, hoe ga je die doelen dan realiseren?

Wat moet je vastleggen/borgen?

Project Borging klimaatadaptatie

- Project van Vallei & Veluwe klimaatbestendig
- Financiering door Provincie Gelderland
- Gemeenten vanuit heel Gelderland betrokken
- Werkgroep met inzet ondersteuning van Tauw en &Flux

Resultaat:

- I. Stappenplan
- II. Afwegingskader
- III. Advies voor bestuurlijk proces

I. Stappenplan

De volgende stappen helpen om te bepalen hoe klimaatadaptatie het beste geborgd kan worden in jouw organisatie:

1. Stel vast of je klimaatadaptief wil worden (ja/nee)
2. Bepaal je doelen
3. Kies per doel je (voorkeurs)positie op de as van het sturende principe
4. Bepaal in welke instrumenten je de doelen wil opnemen
5. ....aan de slag!

Stap 2: Doelen als basis

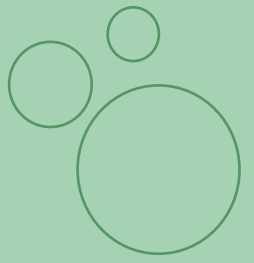

Soorten doelen:

- Ambitie
- Inspanning
- Subdoel (incl. indicatoren)
- Norm
- Maatregel

Doelen op thema's:

- Droogte
- Wateroverlast
- Hitte
- Overstroming
- Biodiversiteit
- Gezondheid
- Etc.

VALLEI & VELUWE
Klimaatbestendig

Regionaal delen. Lokaal doen!

Stap 2: Doelen als basis

Gebruik maken van bestaand doelensets of een eigen set ontwikkelen:

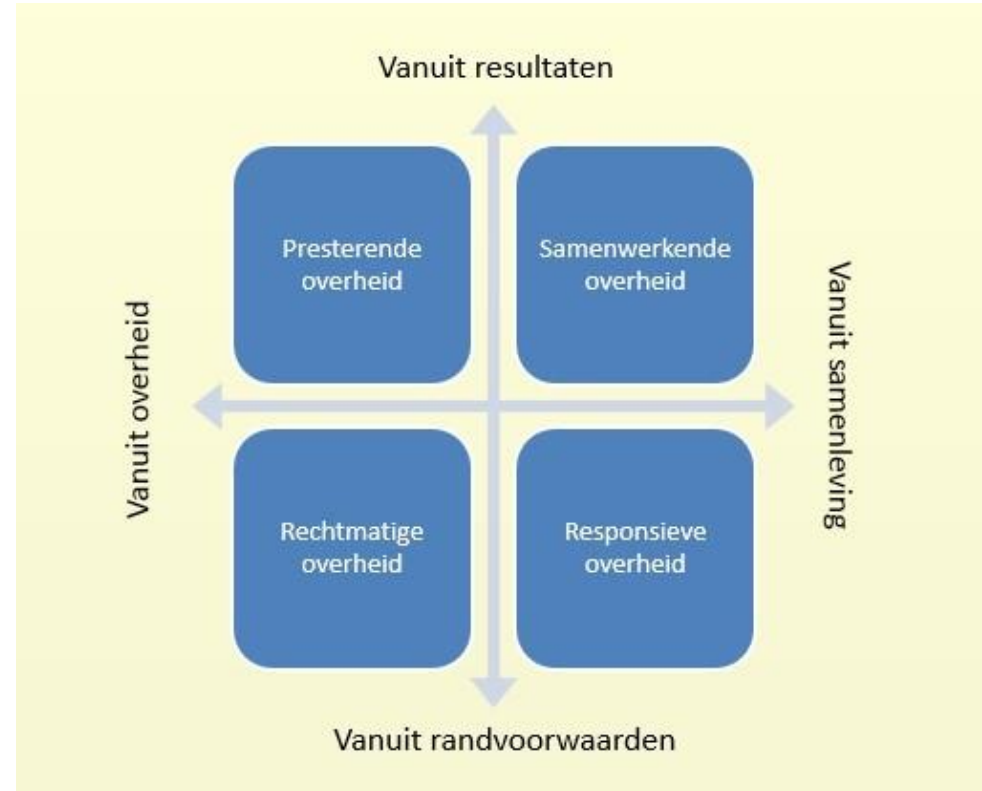
- Landelijke maatlat
- Gelders normenkader
- Andere (bestaande) doelensets
  - Doelen Zuid-Holland
  - Doelen Utrecht
  - Doelen Noord-Veluwe

Stap 3: Sturend principe per doel

Keuze van overheidsrol

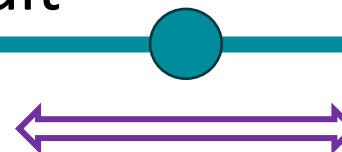
- Ondersteunend
- Samenwerkend
- Realiserend
- Regulerend

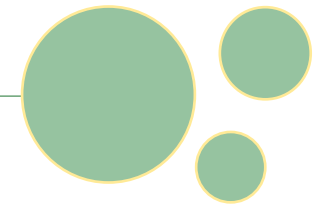

Vrijblijvend

Pas toe of leg uit

Verplichtend

Kenmerken van sturend principes

	Impact op de opgave	Impact andere opgaven	Randvoorwaarden	Financieel	Fysieke ruimte
Verplichtend	Groot	Kan groot zijn: minder ruimte voor andere	Juridisch toetsen en vastleggen. Duidelijke eisen nodig	KT: druk op businesscase LT: lagere maatschappelijke kosten	Ruimtelijke inpasbaarheid is complex
Pas toe of leg uit	Redelijk groot.	Is maatwerk; wisselwerking met de ander opgave	Vraagt veel capaciteit voor toetsen	Optimalisatie life cycle cost is mogelijk	Maatwerkafweging kan worden gemaakt
Vrijblijvend	Klein	KT: gemiddeld meer fysieke ruimte voor andere opgaven LT: andere opgaven kunnen last krijgen van de gevolgen van weersextremen.	Geen randvoorwaarden	KT: kleine impact op de businesscase LT: kosten lopen op	Ruimtelijke inpasbaarheid is minder complex.

Stap 3: Sturend principe per doel

Waar van toepassing

	Bestaande functies		Nieuwe functies	
	Publieke ruimte	Private ruimte	Publieke ruimte	Private ruimte
Stedelijk gebied	■	■		■
Landelijk gebied		■		

■ meest relevant/voorkomend

Voor wie van toepassing

Mogelijk specifiek voor doelgroepen

- Inwoners
- Bedrijven
- Woningcorporaties
- Etc.

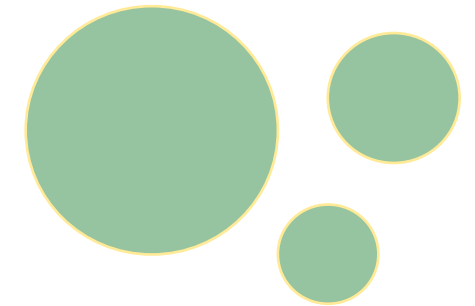
Stap 4: Inzet instrumenten

- Bepaal welke doelen je in welk instrument wil opnemen

Wat zijn **mogelijke** (beleids)instrumenten voor het vastleggen van klimaatadaptatie

	Realiserend	Regulerend	Samenwerkend	Ondersteunend
Uitvoering	<ul style="list-style-type: none"> GRP MJOP wegen EMVI aanbestedingen Renovatieprogramma's Uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie 	<ul style="list-style-type: none"> Aanbesteding/tender BKPV aanbesteding Cafetariamodel Beoordelingssysteem 	<ul style="list-style-type: none"> Aanbesteding met doelvoorschriften BVP aanbesteding Klimaattoets 	<ul style="list-style-type: none"> Ondersteunen bewoners initiatieven Voorbeeldenboek
Organisatie	<ul style="list-style-type: none"> HIOR/LIOR MJOP Toetsingscommissie inrichting OR Klimaatadaptatiestrategie 	<ul style="list-style-type: none"> HIOR/LIOR 	<ul style="list-style-type: none"> Gezamenlijke ambities vastleggen Prestatieafspraken Convenanten 	<ul style="list-style-type: none"> Klimaatstresstest
Financieel	<ul style="list-style-type: none"> Rioolheffing WOZ GRP 	<ul style="list-style-type: none"> Tegeltax Afkoppelkorting 	<ul style="list-style-type: none"> Lening Garantiefonds Anterieure overeenkomst 	<ul style="list-style-type: none"> Gedifferentieerde rioolheffing Subsidiereregelingen
Juridisch	<ul style="list-style-type: none"> GRP Nota van uitgangspunten 	<ul style="list-style-type: none"> Hemelwaterverordening Omgevingsverordening Omgevingsvergunning Omgevingswet Regels in het bestemmingsplan Waterneutraal bouwvelop Bouwbesluit 	<ul style="list-style-type: none"> Bestuurlijke overeenkomst Publiek-private overeenkomst Anterieure overeenkomst 	
Beleid	<ul style="list-style-type: none"> GRP Gebiedslabels o.r. Groenprogramma Bomenplan HIOR/LIOR 	<ul style="list-style-type: none"> Omgevingsvisie Omgevingsplan Losse beleidsregel Groennorm 	<ul style="list-style-type: none"> Omgevingsplan Woonvisie Leidraad klimaatadaptatie 	

Welke instrumenten zijn van **toepassing voor jouw gemeente**

	Realiserend	Regulerend	Samenwerkend	Ondersteunend
Uitvoering	<ul style="list-style-type: none"> • GRP • MJOP wegen • EMVI aanbestedingen • Renovatieprogramma's • Uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie 	<ul style="list-style-type: none"> • Aanbesteding/tender • BKPV aanbesteding • Cafetariamodel • Beoordelingsstelsel 	<ul style="list-style-type: none"> • Aanbesteding met doelvoorschriften • BVP aanbesteding • Klimaattoets 	<ul style="list-style-type: none"> • Ondersteunen bewoners initiatieven • Voorbeeldenboek
Organisatorisch	<ul style="list-style-type: none"> • HIOR • LIOR • MJOP • Toetsingscommissie inrichting OR • Klimaatadaptatie strategie 	<ul style="list-style-type: none"> • HIOR • LIOR 	<ul style="list-style-type: none"> • Gezamenlijke ambities vastleggen • Prestatieafspraken • Convenanten 	<ul style="list-style-type: none"> • Klimaatstresstest
Financieel	<ul style="list-style-type: none"> • Rioolheffing • WOZ • GRP 	<ul style="list-style-type: none"> • Tegeltax • Afkoppelkorting 	<ul style="list-style-type: none"> • Lening • Garantiefonds • Anterieure overeenkomst 	<ul style="list-style-type: none"> • Gedifferentieerde rioolheffing • Subsidiereregelingen
Juridisch	<ul style="list-style-type: none"> • GRP • Nota van uitgangspunten 	<ul style="list-style-type: none"> • Hemelwaterverordening • Omgevingsverordening • Omgevingsvergunning • Omgevingswet • Regels in het bestemmingsplan • Waterneutraal bouwenvelop • Bouwbesluit 	<ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijke overeenkomst • Publiek-private overeenkomst • Anterieure overeenkomst 	
Beleid	<ul style="list-style-type: none"> • GRP • Gebiedslabels o.r. • Groenprogramma • Bomenplan • HIOR • LIOR 	<ul style="list-style-type: none"> • Omgevingsvisie • Omgevingsplan • Losse beleidsregel • Groennorm 	<ul style="list-style-type: none"> • Omgevingsplan • Woonvisie • Leidraad klimaatadaptatie 	

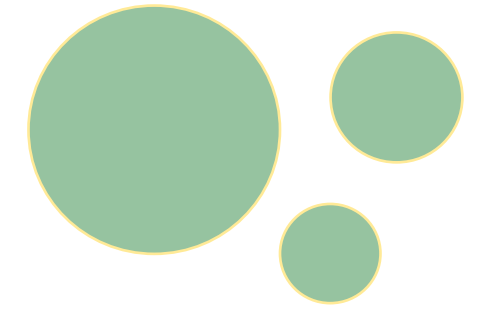
Voorbeeld

Legenda	
Normaal	Mogelijke instrumenten
Vet	Van toepassing

VALLEI & VELUWE
Klimaatbestendig

In welke mate is **klimaatadaptatie** al vastgelegd

	Realiserend	Regulerend	Samenwerkend	Ondersteunend
Uitvoering	<ul style="list-style-type: none"> • GRP ■ • MJOP wegen ■ • EMVI aanbestedingen • Renovatieprogramma's • Uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie 	<ul style="list-style-type: none"> • Aanbesteding/tender ■ • BKPV aanbesteding • Cafetariamodel • Beoordelingssysteem 	<ul style="list-style-type: none"> • Aanbesteding met doelvoorschriften • BVP aanbesteding • Klimaattoets 	<ul style="list-style-type: none"> • Ondersteunen bewoners initiatieven • Voorbeeldenboek
Organisatie	<ul style="list-style-type: none"> • HIOR ■ • LIOR • MJOP • Toetsingscommissie inrichting OR • Klimaatadaptatie strategie ■ 	<ul style="list-style-type: none"> • HIOR ■ • LIOR 	<ul style="list-style-type: none"> • Gezamenlijke ambities vastleggen • Prestatieafspraken ■ • Convenanten 	<ul style="list-style-type: none"> • Klimaatstresstest ■
Financieel	<ul style="list-style-type: none"> • Rioolheffing • WOZ • GRP ■ 	<ul style="list-style-type: none"> • Tegeltax • Afkoppelingkorting 	<ul style="list-style-type: none"> • Lening • Garantiefonds • Anterieuere overeenkomst ■ 	<ul style="list-style-type: none"> • Gedifferentieerde rioolheffing • Subsidiereregelingen ■
Juridisch	<ul style="list-style-type: none"> • GRP ■ • Nota van uitgangspunten 	<ul style="list-style-type: none"> • Hemelwaterverordening • Omgevingsverordening • Omgevingsvergunning • Omgevingswet • Regels in het bestemmingsplan • Waterneutraal bouwenvelop • Bouwbesluit 	<ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijke overeenkomst • Publiek-private overeenkomst • Anterieuere overeenkomst 	
Beleid	<ul style="list-style-type: none"> • GRP ■ • Gebiedslabellen o.r. • Groenprogramma • HIOR ■ • LIOR • Bomenplan ■ 	<ul style="list-style-type: none"> • Omgevingsvisie ■ • Omgevingsplan ■ • Losse beleidsregel • Groennorm ■ 	<ul style="list-style-type: none"> • Omgevingsplan ■ • Woonvisie • Leidraad klimaatadaptatie 	

Voorbeeld

Legenda stand van zaken	
Normaal	Mogelijke instrumenten
Vet	Van toepassing
■	KA is in met concrete doelstellingen geborgd in dit instrument
■	Er is ruimte voor verbeterde borging van KA in dit instrument
■	KA is totaal geen onderdeel van dit instrument

Stap 4: Inzet instrumenten

- Bepaal welke doelen je in welk instrument wil opnemen
- Ontbreken er nog instrumenten om doelen te borgen
- Bepaal of je klimaatadaptatie afzonderlijke of in samenhang (integraal) met andere thema's wil borgen

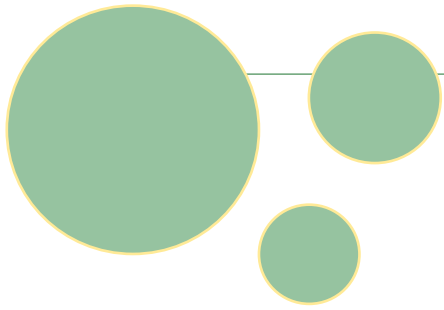

III. Fases bestuurlijk proces

Stappen		Fase	A	B	C
		Verkenning	Richtinggeven	Vaststellen (per instrument)	
1	Wel/niet werken aan klimaatadaptatie	Vaststellen			
2	Doelen bepalen	informereren	Instemmen		
3	Sturende principes per doel bepalen	informereren	richting gevend	Vaststellen	
4	Doelen opnemen in instrumenten	informereren	richting gevend	Vaststellen	

Discussie

Oproep:

Sluit aan bij de Community of Practice borging klimaatadaptatie Gelderland/Utrecht (CoP BKA) voor:

- Kennisontwikkeling
  - hoe pakken we het proces aan
  - Inhoudelijke onderdelen in de borging (exclusief uitwerking van doelen)
- Kennisuitwisseling
  - Toegepaste instrumenten
  - Ervaringen in het bestuurlijke borgingsproces

Geeft de uitwerking inzicht?

Wat heeft jou organisatie nodig om aan de slag te gaan?

